

WATER IN WIJN

of: hoe een vrouw gered wordt

Meditatie ds. Gerard Rinsma zondag 17 januari 2016
(tweede zondag na epifanie)

Eerste schriftlezing: Jesaja 62:1-5
Tweede schriftlezing: Johannes 2:1-11

OVERWEGING

Het was voor mijn verjaardag bedoeld. Er zou een kistje aankomen met een verrassing. Maar twee weken later was er nog steeds geen verrassing gekomen. Ik vroeg wat de verrassing dan wel was. Een boeket wijn. Verschillende soorten. Ik zei: als het niet geleverd is, moet je toch maar eens bellen. Wat bleek: de bestelling kon niet worden uitgevoerd, omdat de wijn op was. Het bedrag zou worden teruggestort.

Zo had het ook kunnen aflopen op de bruiloft te Kana. Als een nachtkaaars zou het verhaal kunnen uitgaan. Een domper op de feestvreugde, een dikke kater na afloop. Ze hebben geen wijn meer.

Ik hoef dat niet uit te leggen: een ervaring die menigeen kent. De wijn is op. De glans is eraf. De vreugde, want daar staat wijn voor, is verdwenen, voorgoed, zo lijkt het. Dat kan zomaar gebeuren. Ik hoef het niet eens te noemen: u weet zelf als geen een hoe het komt, dat de wijn op is. Door een slepende en energievretende ziekte of door een plotselinge uitslag, door dat verkeersongeluk; op het werk: door de enorme werkbelasting of juist door het plotselinge ontslag, in je huwelijk: door die ander, die in het leven van je echtgenoot is gekomen, of door de langzame verwijdering en verkilling. Door het kind, dat ongelukkig blijkt te zijn geboren of door het kind, dat geen raad weet met z'n leven Of door de langzaam groeiende zekerheid dat er geen helemaal kinderen zullen komen.

De wijn is op: zo kan het ook gaan in de kerk, waar de dingen opraken: enthousiasme, belangstelling, vaart. Situaties lopen vast en verdrogen, of vallen in het water. Verhoudingen, vriendschappen, zelfs ker-

kelijke gemeenten.

Zoals die potvissen op het strand van Texel; de leider had blijkbaar de verkeerde afslag genomen en was met zijn volgelingen gestrand in de ondiepe Noordzee. Daar had de groep geen kans meer gezien om een andere richting uit te zwemmen; en dat werd hem uiteindelijk fataal werd.¹

Zo heeft de evangelist Johannes de religie van zijn tijd afgeschreven; het is dan al 20 jaar, nadat de tempel helemaal verwoest is en er als een ruïne bij ligt. Want het gaat niet alleen om wijn, die op is, het gaat ook niet om vastgelopen situaties, het gaat de evangelist Johannes ten diepste om de betekenis van Jezus uit te leggen. Met hem is er definitief een bladzijde omgeslagen; de oude religie van het volk Israël met de tempel als cultisch middelpunt is voorbij.

Daarom laat Johannes direct op dit verhaal van de bruiloft te Kana de reiniging van de tempel volgen,² waarbij Jezus dan verklaart: Breek deze tempel maar af, en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.³ en

---

¹ Sam de Voogt 12 januari 2016 NRC Vijf levende potvissen aangespoeld op Texelse kust

De kans lijkt klein dat de dieren overleven. Er zouden er al twee dood zijn.

Op de Texelse kust nabij Den Hoorn zijn vijf levende potvissen aangespoeld. Op foto's is te zien dat de dieren bij paal 12 enkele tientallen meters van de kust in de branding liggen.

Rond 20.00 uur op dinsdagavond was het hoog water, een moment waarop hulpverleners hoopten dat de potvissen op eigen kracht weer de zee in konden zwemmen. Nu dat moment gepasseerd is, worden de overlevingskansen van de vijf dieren steeds kleiner. Ze komen bij laag water volledig op het droge te liggen. RTV Noord-Holland meldt op basis van een van de reddingswerkers dat er al twee potvissen zouden zijn overleden.

² John 2:12-16 12 Daarna daalde Hij af naar Kafarnaüm, Hij, zijn moeder en zijn broeders en zijn discipelen, en zij bleven daar niet vele dagen. 13 En het Pascha der Joden was nabij en Jezus ging op naar Jeruzalem. 14 En Hij vond in de tempel de verkopers van runderen en schapen en duiven, en de wisselaars, die daar zaten. 15 En Hij maakte een zweep van touw en dreef allen uit de tempel, de schapen en de runderen; en het geld van de wisselaars wierp Hij op de grond en hun tafels keerde Hij om. 16 En tot de duivenverkopers zeide Hij: Neemt dit alles hier vandaan, maakt het huis mijns Vaders niet tot een verkoophuis.

³ Johannes 2:19 E. Schillebeeckx, Verhalen van een levende, pg. 52 vv: De grondbedoeling van dit evangelie ligt er dan ook dik op. Het wonder te Kana en de tempelreiniging vormen tezamen symbolisch een typisch johanneisch tweeluik. Beide verhalen worden er vermeld als 'tekenen' (Johannes 2, 11.18) en in het evangelie van Johannes wordt 'Het boek der tekenen' (Johannes 1, 19-12, 50) streng onderscheiden van 'Het boek der verheerlijking' (Johannes 13, 21). In beide verhalen uit 'Het boek der tekenen' staat de liturgische cultus centraal. In het eerste wordt verteld over het water, dat bestemd is voor de rituele reiniging en dat door Jezus tot wijn wordt

zal hij tegen de Samaritaanse vrouw bij de bron zeggen: 'er komt een tijd dat jullie noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zullen aanbidden. Maar er komt een tijd, en die tijd is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidt, hem aanbidt in geest en in waarheid.⁴

Je zou kunnen zeggen: met deze drie verhalen bij elkaar plaatst het evangelie van Johannes dynamiet onder de oude religie. Water is er genoeg; maar de wijn is op; offerdieren zijn bij bosjes te koop, maar de eerbied is ver te zoeken. Heiligdommen zijn er in Samaria en in Jeruzalem en tal van andere plekken, maar de mensen gunnen elkaar het licht niet in de ogen.⁵

Maar wat zet de evangelist Johannes daartegenover? Een mens, in wie Gods goedheid ten volle aan het licht is gekomen; een mens, in wie Gods barmhartigheid volledig zichtbaar is geworden; een mens, in wie Gods glorie

---

veredeld. In het tweede verhaal staat de tempel centraal, het centrum van de joodse eredienst. Dan merken we op dat beide gebeurtenissen een nieuwe cultus stellen tegenover een oude. Want in het Johannesevangelie is Jeruzalem met zijn verwoeste tempel (in augustus 70), die in Jezus' tijd nog in vergevorderde opbouw was - en we mogen hier niet veralgemenen want dat kan zelfs tot antisemitisme leiden -, de plaats van ongeloof en verblindings. Zowel het wonder te Kana als de tempelreiniging kondigt het aanbreken van een nieuwe heilstijd aan. De twee verhalen worden verbonden met het joodse Pesach of Paasfeest. Johannes kent (in tegenstelling tot de andere evangelisten) drie joodse Paasfeesten die Jezus zou hebben meegemaakt (2, 13; 6, 4; 11, 55) en bij elk van die drie feesten van de Judeeërs - Johannes prent zijn luisteraars goed in dat het niet om hun christelijke Pasen gaat - wordt verwezen naar het joodse Pascha-maal van Jezus, de avond voor zijn dood (13, 1). We werkelijk zo!

De tempel van Jeruzalem was de enige plaats waar men het paaslam kon offeren; daarom trekken in die dagen de meeste joden als pelgrims uit alle hoeken van het land in groepen naar Jeruzalem, terwijl ze onderweg bij herhaling vreugdevol zingen: Laten we opgaan naar het huis van Jakob: God De profeet Maleachi zei reeds: 'De Heer die gij zoekt zal tot zijn tempel komen en hij zal de zonen van Levi reinigen' (Maleachi 3,1-3). In Jezus' tijd was de tempeldienst echter versterkt tot een uiterlijk formalisme: een loos ritueel, niet zozeer voor de mensen die van ver kwamen, maar voor veel van de officiële geldwisselaars in de voorhof van de tempel. Vlamvend van toorn protesteert Jezus in een solo-actie tegen die handel. Wapens en stokken waren in de tempel verboden, daarom pakt hij enkele touwen, die onderweg de schapen bijeen hadden gehouden, draait er vervolgens een zweep van en roept uit: 'maakt van het huis van mijn Vader geen handelsmarkt.' Voor het eerst in zijn evangelie spreekt Johannes hier van 'mijn Vader', en hij gebruikt voor de tempel het Griekse woord to hieron: de heilige plaats van de aanwezige God Dat is de tempel, denk eraan, wil Johannes zijn medechristenen op het hart drukken.

⁴ Johannes 4:21,23

⁵ Johannes 4: 9 De vrouw antwoordde: 'Hoe kunt u, als Jood, mij om drinken vragen? Ik ben immers een Samaritaanse!' Joden gaan namelijk niet met Samaritanen om.

zich ten volle heeft gemanifesteerd.⁶ Tegenover alle tempels en synagogen van goden moskeeën en kerkgebouwen stel het Johannes evangelie de nieuwe tempel, niet met handen gemaakt: de mens Jezus, die gedood, gestorven door God is opgewekt en aan zijn rechterhand troont.

Zeven tekenen doet Jezus dit evangelie om dit te onderstrepen en te illustreren⁷; vandaag, vanmorgen hoorde u het eerste van de tekenen;

---

⁶ John 2:11 Dit heeft Jezus gedaan als begin van zijn tekenen te Kana in Galilea en Hij heeft zijn heerlijkheid geopenbaard, en zijn discipelen geloofden in Hem.

John 11:40 Jezus zeide tot haar: Heb Ik u niet gezegd, dat gij, indien gij gelooft, de heerlijkheid Gods zien zult?

John 17:5 En nu, verheerlijk Gij Mij, Vader, bij Uzelf met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.

John 17:22-24 En de heerlijkheid, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, opdat zij één zijn, gelijk Wij één zijn: Ik in hen en Gij in Mij, dat zij volmaakt zijn tot één, opdat de wereld erkenne, dat Gij Mij gezonden hebt, en dat Gij hen liefgehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt. Vader, hetgeen Gij Mij gegeven hebt - Ik wil, dat, waar Ik ben, ook zij bij Mij zijn, om mijn heerlijkheid te aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt, want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld.

⁷ E. Schillebeeckx, *Gerchtigheid en liefde*, pg. 341-343 Joh. noemt zeven tekenen van Jezus op: het wijnwonder te Kana (2,1-11), genezing (van op afstand) van de zoon van een hofbeambte (4,46-54), genezing van een gehandicapte (5,1-9), het broodwonder (6,1-14), het wandelen op het water (5,16-21; hier ontbreekt de term 'teken'), genezing van een blindgeborene (9, 1-41), opwekking van Lazarus (11,1-44). Het Joh.-ev. noemt ze "semeia", tekenen (2,11; 4,54; 6,14.26; 9,16; 12,18; zie 11,47), een paar maal ook "ergon", een werk (5,20.36; zie 7,21). Beide termen worden trouwens enigermate door elkaar gebruikt (vgl. 7,3 met 7,31; 9,3-4 met 9,16; 10,25.32.37.38 met 10,41; en 12,37 met 15, 24).

Er zijn duidelijke verbanden aan te wijzen tussen het johanneïsche en het synoptische tekenbegrip. Beiderzijds vindt men Jezus' afwijzing van de eis der joden om tekenen te verrichten (in de synoptici meestal 'dunameis', machtsdaden, genoemd) (Joh. 2,18; 6,30; — Mc. 8,11-12; Mt. 12,38-39; 16,1.4; Lc. 11,16.29). De uitdrukking: "semeia kai terata" (Joh. 4,48) is oudtestamentisch; zij gaat terug op de deuteronomistische visie der profeten (Deut. 6,22; 7,19; 13,2-3; 26,8; Ex. 7,3; Jer. 32,20-21; Jes. 8,18; 20,3; ps. 78, 43; Neh. 9,10. — Hand. 4,30; 5,12; 14,3; 15,12; Rom. 15,19; 2 Kor. 12,12; 2 Tess. 2,9. - Hand. 2,19-22.43; 6,8; 7,36)61. Algemeen gesteld kan men zeggen: 'teras' wijst naar het verbazingwekkende van een gebeuren, "semeion" of teken daarentegen wijst in en bij een wonderbaarlijk gebeuren naar God, terwijl "dunameis" (bv. Gal. 3,5; Hand. 2,22) machtige daden bedoelt. (De drie samen: Hebr. 2,4). Joh. gebruikt slechts eenmaal de elders technische term: "semeia kai terata" (4,48). Via deze voor-johanneïsche traditie van wonderen gaat 'teken' terug op het bijbelse "oth" of "othooth", want de zeven tekenen van het Joh.-ev. hebben alles te maken met de mozaïsche, sapientieel verwerkte tekenen van de Exodus. In de Septuaginta wordt "oth" vertaald met "semeion", teken, getuigenissen van de God van Israël; "oth" is een openbarend teken. Ook -de tekenen, die profeten verrichtten, zijn a.h.w. in zichtbare of tastbare werkelijkheid tekenhandelingen met een openbaringsinhoud, — tekenhandelingen als creatieve anticipaties op komende dingen. Zo brengt volgens Jes. 60 vv. de eschatologisch gezondene weliswaar nog niet de kosmische heerlijkheid, wel laat hij die in tekenhandelingen reeds oplichten.

Binnen Joh.' visie op Jezus, het mensgeworden Woord, krijgen tekenhandelingen een verdiepte betekenis. De tekenen van de johanneïsche Jezus anticiperen niet, maar stellen het eschatologisch heil, hier en nu, tegenwoordig in datgene wat Jezus doet. Hier is meer dan een profeet: Gelet op dit fundamentele, inhoudelijke onderscheid, heeft het johanneïsche tekenbegrip formeel niettemin dezelfde betekenis als de profetische tekenhandeling; het is een openbarend handelen. Zowel de mozaïsche Exoduswonderen — tekenen van de grote Mozes — als de profetische tekenhandelingen (vroegjoods spreekt men trouwens ook van 'de profeet' of 'het lam' Mozes) vormen hoogstwaarschijnlijk de achtergrond waartegen het johanneïsche tekenbegrip verhelderd kan worden. In het johanneïsch verstaan van 'tekenen' dient een "semeion" er toe, de mensen tot een dieper inzicht te voeren, en niet: dat ze zouden geloven omdat ze tekenen hebben gezien. Reeds bij de roeping van een der leerlingen, Natanaël — die, zoals farizeeën plegen te doen "onder een vijgeboom zat", di. de tora aan het bestuderen was - waarschuwt Joh. tegen "geloven, omdat men zag" (1,50; zie ook bij de ongelovige Thomas: "Omdat ge Mij gezien hebt, gelooft ge? Zalig die niet gezien en toch geloofd hebben", 20,19). 'Tekenen' hebben in het vierde

en in de laatste clip van David Bowie zag u hem in de rol van Lazarus; aan wie Jezus het laatste van de zeven tekenen voltrok.⁸ Ik weet niet of u die clip hebt gezien, maar Bowie, die toen al wist dat hij stervende was, ligt in linnen gewikkeld op een ziekenhuisbed. En als hij dan zich op richt, zingt hij:

Look up here, I'm in heaven

I've got scars that can't be seen

---

evangelie een christologische relevantie, zij staan in een andere optiek dan 'de werken'. Als geschouwde, verwondering wekkende gebeurtenissen (2,23; 6,2.14) stimuleren tekenen tot nadenken (3,2; 7,31; 9,16; 11,47). Maar als ze slechts waargenomen worden in hun verwondering oproepend effect, blijven ze eigenlijk onwerkzaam voor het christologisch geloof, laat staan als ze als sensatie worden gezocht (4,48). In hun eigenlijke teneur zijn ze slechts te vatten binnen een christologisch geloof (3,11; 6,26; 11,4.40). 'Tekenen' staat aldus los van het typisch johanneïsche begrip 'getuigenis', dat tot verantwoord geloof wekt; aan werkelijk gelovigen 'tonen' tekenen de heerlijkheid van de in de 'sarks' of menselijkheid op aarde werkzame Logos in Jezus. "Wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd" (1,14b), nl. o.m. in Jezus' wondertekenen. Voor zwakke, niet-christologisch gelovenden zijn die tekenen slechts uiterlijk waameembare, wonderbaarlijke dingen, zonder verdere betekenis (zie 12,37). Als 'tekenen', in de zin van Joh. zijn Jezus' machtsdaden geheel christologisch georiënteerd; als 'werken' daarentegen zijn ze messiaans, d.i. een getuigenis met een zekere rechtsgeldigheid, die beslist over geloof en ongelooft. De twee zijn in het Joh.-ev. echter nooit zo haarfijn te onderscheiden.

Wel heeft dit formele onderscheid tot gevolg, dat 'tekenen' en 'werken' een verschillend uitzicht op Jezus openen. Tekenen blijven beperkt tot Jezus' aardse openbaringsleven, ze houden daarom op vanaf 12,37 (even nog 'vermeld' in 20,30). De tekenen omvatten dus de aardse openbaringsactiviteit van Jezus. Jezus belooft zijn leerlingen wel dat zij "nog grotere werken" zullen volbrengen (14,12), maar van 'tekenen', verricht door leerlingen, is geen sprake in het Joh.-ev. Tekenen zijn expressie van Jezus' openbarende activiteit als van de geïncarneerde Logos op aarde. Het zijn alle voortekenen van wat met pasen zal gebeuren. De werken, als motief tot geloven, staan op een lager niveau dan Jezus' woorden (10,38; 14, 11), waarmee zijn tekenen zijn te vergelijken: deze zijn sprekende, expressieve godsopenbaringen (6,35.48.51; 9,5; 11,25-26), op voorwaarde echter dat gelovigen hun tekenkarakter verstaan en niet slechts bij het wondergebeuren blijven staan. Als openbaring correleren ze met een christologische geloofsrespons. De verschijningen van de verrezen Jezus zijn, johanneïsch, dan ook geen 'tekenen', althans in de zin van 'voortekenen'; ze liggen niet op het niveau van Jezus' zelfopenbaring aan de wereld, het zijn christofanieën t.o.v. eigen leerlingen (14,22) en behoren, zoals dood en verrijzenis, tot het terrein van 'de waarheid' (zie later).

In de tekenen toont Jezus zijn heerlijkheid aan het geloof: dat hij geïncarneerde Logos is (zie 2,11, Kanawonder, 11,40, Lazarusopwekking: hier wordt Gods heerlijkheid zichtbaar): "Deze ziekte voert niet tot de dood, maar is om Gods glorie, opdat de Zoon Gods er door verheerlijkt moge worden" (11,4). In de sarks van Jezus wordt, door wondertekenen, zijn doksa of heerlijkheid gelovig zichtbaar; vooral in symbolische tekenen of machtsdaden — het broodwonder, genezing van een blinde door Jezus, het licht, en dodenopwekking — komt dit aspect ten sterkste naar voren. Kortom, de bedoeling van Joh. met het verhaal van Jezus' tekenen is, te laten zien dat deze wijzen op het 'heden' van het eschatologisch heil, dat in Jezus aanwezig is op grond van zijn hemelse pre-existentie. De tekenen illustreren wat de proloog zei: Hij is sarks en toch Logos. De 'semeia' hebben een aardse, 'sarkische' gestalte, maar ze openbaren een christologische dieptedimensie.

⁸ Jezus zei tegen haar: 'Ik heb je toch gezegd dat je Gods grootheid zult zien als je gelooft?' 41 Toen haalden ze de steen weg. Daarop keek hij omhoog en zei: 'Vader, ik dank u dat u mij hebt verhoord. 42 U verhoort mij altijd, dat weet ik, maar ik zeg dit ter wille van al die mensen hier, opdat ze zullen geloven dat u mij gezonden hebt.' 43 Daarna riep hij: 'Lazarus, kom naar buiten!' 44 De dode kwam tevoorschijn, zijn handen en voeten in linnen gewikkeld, en zijn gezicht bedekt door een doek. Jezus zei tegen de omstanders: 'Maak de doeken los, en laat hem gaan.'

I've got drama, can't be stolen

Everybody knows me now

This way or no way

You know I'll be free

Just like that bluebird

*Now, ain't that just like me?*⁹

En bij het zien van die clip begreep ik dat het laatste teken van Jezus - de opwekking van Lazarus - voor de stervende artiest een strohalm was om zich aan vast te houden. Zou ik, net zoals Lazarus toen, door een stem worden opgewekt?¹⁰ Nu Bowie de afgelopen week is gestorven, kijken

---

⁹ Paul Steenhuis 23 november 2015 David Bowie prikkelt fans en critici met raadselachtige scifi-clip David Bowie Tien minuten duurt de clip van de nieuwe song Blackstar van David Bowie. We zien een lijk, schedel, kaars en een blinddoek. Naar de betekenis is het gissen.

Het is beetje een sciencefictionachtige griezelfilm van tien minuten, de video bij David Bowie's nieuwe song Blackstar, die vrijdag is uitgekomen. Het is de single van het gelijknamige nieuwe album dat Bowie op 8 januari 2016, zijn 69ste verjaardag, uit zal brengen.

De video begint met beelden van een dode astronaut. Een vrouw met een staart loopt ernaar toe, opent de helm en vindt daarin een met juwelen bezette schedel. Rond die astronautenschedel lijkt zich in de loop van het filmpje een cultus te ontwikkelen, met een grote brandende kaars en knielende en ritueel dansende vrouwen. Intussen zien we David Bowie die geblinddoekt ('blinde ziener', profeet?) zingt over de 'villa of Ormen' waar de kaars brandt en 'jouw ogen' due het middelpunt van alles zijn – de ogen van degene van wie de schedel was? Goed plan

Het is een raadselachtig filmpje en de muziek is al even intrigerend: aanvankelijk een schokkerig, jazzy dreigend lied, met hortende saxofoongeluiden. Halverwege veranderen tempo en toon in een wat toegankelijker soulachtige klaagzang: „I'm not a popstar, I'm not a filmstar, I'm a blackstar, we were born upside-down, born the wrong way 'round,” zingt Bowie. De muziek is merkwaardig meeslepend en het filmpje surreëel, met ook nog levende vogelverschrikkers en een monster uit het moeras. Wat lied en film allemaal betekenen blijft vaag, of open. En dat is ook de bedoeling, vertelt de regisseur van de video, de Brit Johan Renck. Bowie schreef het nummer aanvankelijk als tune voor een misdaadtv-serie, The Last Panthers, die Renck regisseerde, vertelt hij in een interview met Vice. Hij weigert interpretatie: veel ontstond toevallig.

Fans wagen zich wel aan uitleg. Is de dode astronaut de door Bowie eerder bezongen Major Tom, die met zijn ruimteschip het heelal in drijft? Op YouTube schrijft iemand: dit completeert de trilogie Space Oddity (introdutie van Major Tom), Ashes To Ashes (wederopstandig van Major Tom) en Blackstar (godstatus van Major Tom). Het nieuwe album van Bowie is niet het enige nieuwe dat in 2016 uitkomt. Bowie werkt ook mee aan de musical Lazarus, die in december in New York in première gaat, over hoe het verder ging met de alcoholische alien uit de roman en film The Man Who Fell To Earth. waarin Bowie de hoofdrol speelde. Bowie levert muziek voor de musical, regisseur is Ivo van Hove van Toneelgroep Amsterdam.

¹⁰ Bernard Hulsman 12 januari 2016 Bowies zwanenzang kondigt zijn dood aan

'Look up here, I'm in heaven', is de eerste regel van Lazarus, David Bowies nieuwe single van het album Blackstar dat die afgelopen vrijdag uitkwam. Met zijn zwanenzang schaart Bowie zich in de lange reeks overleden

we met andere ogen en luisteren we met andere oren naar zijn muziek.¹¹

Zoals ook het evangelie van Johannes geschreven is, nadat Jezus uit de dood is opgestaan en zich aan zijn leerlingen heeft getoond. Terugkijkend op zijn leven zegt Johannes: Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft hem doen kennen.¹²

Terugkijkend op zijn leven zegt Johannes: Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader.¹³

Terugkijkend op zijn leven zegt Johannes: Uit zijn overvloed zijn wij allen met goedheid overstelpt. De wet is door Mozes gegeven, maar goedheid en waarheid zijn met Jezus Christus gekomen.¹⁴ Want waar Mozes staat voor regels en regelzucht, controle en bemoeienis, daar staat Jezus voor *charis*¹⁵ en *alitheia*, vreugde en waarheid. Waar Mozes staat voor

---

popsterren – van Sam Cooke tot Bob Marley en van Jimi Hendrix tot Kurt Cobain – wier laatste nummer hun dood aankondigt.

Met onder meer de aan aids gestorven Freddie Mercury, die in 1991 tijdens de laatste maanden van zijn leven werkte aan nieuwe, melancholieke en onheilzwangere nummers, behoort Bowie nu tot het selecte gezelschap popsterren die hun zwanenzang zongen in de wetenschap dat ze spoedig zouden sterven. Anders dan Mercury, die zo snel verzwakte dat hij zijn laatste nummers niet kon voltooien, heeft Bowie, die al anderhalf jaar aan kanker leed, zijn zwanenzangen en -clips tot in de puntjes verzorgd en er een indrukwekkend geheel van gemaakt. Niet alleen Lazarus, genoemd naar de man die volgens het evangelie van Johannes door Jezus van Nazareth uit de dood wordt opgewekt, kondigt Bowies dood aan, ook andere nummers van zijn vorige week verschenen album *Blackstar*. Ook het titelnummer staat bijvoorbeeld in het teken van doem en dood. In de cryptische tekst is sprake van een executie en „iets dat gebeurde op de dag dat hij stierf”. „Spirit rose a metre and stepped aside/ Somebody else took his place, and bravely cried/ (I’m a blackstar, I’m a blackstar).”

¹¹ Jorg Leijten 11 januari 2016 De Britse zanger, acteur en rockicoon David Bowie is zondag onverwacht overleden. Dat staat te lezen op de website van de artiest. Bowie overleed aan kanker. Hij is 69 jaar oud geworden. In een kort statement stelt zijn familie: “David Bowie overleed vandaag vredig en in aanwezigheid van zijn familie na een gevecht van achttien maanden met kanker. Terwijl velen van jullie zullen treuren, vragen we jullie om de familie privacy te gunnen in deze tijd van rouw.”

Het nieuws over de dood van Bowie komt voor velen onverwacht. Het was niet openlijk bekend dat de zanger leed aan kanker. Afgelopen vrijdag kwam op Bowie’s 69ste verjaardag nog zijn nieuwste album *Blackstar* uit.

¹² Johannes 1:18

¹³ Johannes 1:14

¹⁴ Johannes 1:16-17

¹⁵ a. *charis* is what delights. It may be a state causing or accompanying joy. It is joyous being or “charm,” the element of delight in the beautiful, the favor shown by fortune, i.e., what is pleasing in it. As a mood *charis* means “sympathy” or “kindness,” with a reference to the pleasure that is caused. In certain expressions the idea

de smaak van water, staat Jezus voor de smaak van wijn. En ook al is zijn uur nog niet gekomen, hij geeft toch al vast een voorproefje van zijn zending, zijn bedoeling. Nee, het is geen simpel toveren. Jezus is geen goochelaar, die in goocheltrucs grossiert. En dan valt op dat Jezus twee opdrachten geeft: vul de vaten met water en vervolgens Schept nu en brengt het aan de leider van het feest.

Maar dan blijkt dat het water bestemd voor het naleven van de regels wijn voor het feest is geworden. Alsof het water beseft waartoe het oorspronkelijk dient. Alsof de regels beseffen waartoe ze ooit in het leven waren geroepen. Dat het in dienst staat van de vrijheid. Alle regels staan in dienst van de vrijheid, zijn bedoeld om vrijheid te garanderen. Van ons allen samen.

En om dat te illustreren - water dat in wijn wordt veranderd, de wet van Mozes, die door de genade, de goedheid van Jezus Christus wordt afgelost -, zal Johannes verderop het verhaal van de overspelige vrouw vertellen. Of misschien kan ik het beter het verhaal van de hypocriete schriftgeleerden en de farizeeën.¹⁶

Als die dan een vrouw bij Jezus brengen, die ze hadden betrappt dat ze met een andere man had geslapen, vragen ze hem: 'Meester, deze vrouw is op heterdaad betrappt toen ze overspel pleegde. Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen.' En dan zien we voor onze ogen water in wijn veranderen, als Jezus zich bukt en met zijn vinger in het zand

---

of "thanks" is brought out, and *chaĀris* with the genitive has the sense of "for the sake of," "out of consideration for." Aeschylus uses *chaĀris* for the "favor" of the gods, but *chaĀris* is not a central religious or philosophical term. In Plato it has the meanings "good pleasure," "goodwill," "favor," "pleasure," "what pleases," and "thanks." Stoicism stresses the disposition, but the aesthetic aspect persists even in ethics.

¹⁶ Johannes 8:1-11

schrijft . En pas bij lang aandringen zich opricht en tegen hen zegt: 'Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.' Dan zien we voor onze ogen water in wijn veranderen, als de mannen hun armen laten zakken, de stenen laten vallen en een voor een afdruppen en Jezus alleen met de vrouw achterblijft. Dan zien we voor onze ogen water in wijn veranderen, als Jezus de vrouw vraagt: 'Heeft niemand u veroordeeld?' En als zij dan zegt: 'Niemand, heer,' haar antwoordt: 'Dan veroordeel ik u ook niet,' 'Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.' Jezus nodigt zowel de Schriftgeleerden en Farizeeën als de vrouw uit in op dat moment een ander leven te beginnen,. Jezus biedt zowel Schriftgeleerden en Farizeeën als ook de vrouw genade en ontferming aan: een ruimte waarin beiden uitgenodigd worden hun oude gewoontes op te geven en te beginne met een nieuwe leefwijze.¹⁷ En daarom zegt Johannes: de wet, die door Mozes is gegeven, is afgelost door de goedheid en waarheid , die met Jezus Christus is gekomen.

En wij, wij worden uitgenodigd om dat daarin te delen, als wij aan tafel gaan brood breken en wijn drinken, die Jezus ons aanbevolen heeft. Om te worden herinnerd hoe door zijn tussenkomst er een oude bladzij is opgeslagen en definitief een nieuw hoofdstuk is begonnen in de relatie tussen God en mensen. Amen.

---

¹⁷ Mieke Heijerman red. Met Eigen Ogen; Commentaar op de bijbel vanuit het perspectief van vrouwen pg. 376